

peca és de massa enginyós, o sigui d'hipòtesi artificiosa, i que sempre ens ho haurà de semblar mentre no pugui almenys estrebar-se en algun fet filològic l'existència d'un **de(s)enderiar-se*.

Altres camins? Al costat de *darrerries*, que aplicat a la de l'home, podria menar-nos cap a 'repapieig de vell', 'manies o enderriament' (és lloc comú de dir que els vells patim de tal o tal dèria), va existir des d'antic una certa proliferació: Llull usava *darrerriament* (veg. la cita en *AlcM*), d'altres van usar *endarreriari* (doc. mall. de 1524, *DÀg.*), i particularment *endarreriats* [1695, Lacav., 1839 Lab...]. Encara que aquest fos conegut, no sé si només en l'acc. de 'deutes endarrerits', potser podríem pensar si produint-se una fluctuació entre *darrerries* i un invertit **darrerries*, s'acabà per dir **daeries*; seria una mica com la derivació de l'adverbi *darrer* cap a l'adjectiu *darre(r)er* canviat en *darree* > *darrer* 'últim'. Sigui que ho mirem com una dissimilació (cf. it. *dietro* < RETRO) amb resultats ací eliminadoris de la -r-, sigui com una haplogogia de *endarreriament* > *enderriament*. Pel costat formal una i altra cosa ens podrien dur al resultat: passant de *daeries* a *dèries* (amb el tipus de trasllat accentual a què em referia supra) o bé extraient *dèria* de *enderriament* i *enderiar-se*. Però de nou, és una combinació rebuscada, amb bases filològiques massa escasses, i ací l'aspecte semàntic no és tan pertinent com en la combinació anterior.

Com es veu, l'autor d'aquest diccionari i els principals etimòlegs catalanitzants hem estat llargament rumiant sense poder ni trobar solucions que ens convencin ni proves que demostrin en forma rotunda que es pot prescindir del tot, d'ara endavant, de gaires d'entre tantes idees. S'explica, doncs, que hàgim insistit a cercar tants camins. En resten encara dos per exposar que semblen els més sostenibles, i de tota manera els que ofereixen més perspectives de resultats futurs més segurs, quan es trobin dades noves.

En el DCEC IV, 381n., deia «se me ocurre que el cat. *dèria* puede ser alteración de la misma palabra aràbiga que *tarea* (*ṭariha*), pues no habría dificultad en el cambio de *t*- en *d*», que efectivament és evolució que sovint es produeix espontàniament en els arabismes (cf. els cast. *adobe*, *aldaba*, etc.). Partia llavors de *tarea* en «la aplicación figurada 'el afán, cuidado o penalidad que causa un trabajo continuo'» (*DÀnt.* amb cita del S. XVII); «esta ac. se ha modificado hoy, con carácter más o menos dialectal y familiar en la de 'idea fija y permanente', 'ocupación que se toma uno en hacer constantemente algo', que he oído a gente de Almería, y es vivo por lo menos en otras partes de Andalucía».

En citava la prova en un «chascarrillo andaluz» dels recollits per Estébanez Calderón: un nen (per astut encàrrec del seu pare que vol fer-se comprar un cavall) va repetint deu i vint vegades «yo no quiero que se venda el caballo tordo» a fi de cridar l'atenció dels compradors que passen, o se'l miren, sobre les virtuts de la bèstia, que el pare afecta estar en dubte si el vendrà; i un d'ells pregunta per què el nen

«toma esa *tarea*» o sigui aquesta *taleia* (mot que el *DÀg.* defineix «manía, obsesión, idea fija»). Semblaria, doncs, que *taleia* sigui un resultat de l'arabisme *tarea* d'Almeria i d'Estébanez Calderón, esdevingut «usual en otras provincias más septentrionales»: la hipòtesi que vaig deixar implícita era, doncs, que l'arabisme s'hagués alterat en *taleia* en certs punts del domini català, i en *dèria* en d'altres.

Caldria trobar-ne altres comprovacions: amb caràcter més inequívoc ho fóra, i bona, un passatge de JRoig: certes «sirenes» valencianes «a tots encanten, / qui no s'espanten / de llur moral: / perquè ·l coral / lur amorós / mal *dereós* / si·l posseheix, / sovent guaireix, / si ·l natural / e menstrual / li fan ben veure / --- / quant l'han horrible, / fort *avorrible!*» (*Spill*, 8572).

Es tracta, doncs, de la desil·lusió de l'home seduït per les gràcies i encants d'una dona, que se'n salvaria si pogués veure'n les seves aparences repugnants, que la fan avorrible quan té els menstus (tema comú usat en tants textos). El que hàgim d'entendre ací per *mal dereós* no és enterament clar (encara que en tot cas està descartat el que comenta Chabàs).⁶ Sembla, en canvi, inobjectable que pugui significar *enderiat* 'obstinat' o almenys 'enderiat', car ha de tractar-se de quelcom fort, difícil de superar o de guarir, com ho indica *posseheix* i com ho fa esperar el que calgui un remei tan heroic (ponderat com a extraordinari, d'aplicació per desgràcia difícilíssima, inversemblant) com la de mostrar-li l'astuta fetillera en aquell moment repugnant del seu cicle. Val a dir que foren molt de desitjar textos semblants que asseguressin i ho acabessin de dilucidar, car el conjunt del context és una mica obscur i hi resten alguns detalls dubtosos.⁷ Aquest *dereós* seria doncs variant d'un *deriós* 'el qui té una dèria', 'enderiat', i fóra derivat de l'hipotètic arabisme *dare(ba)* que sospitàvem més amunt = and. *tarea*, cat. pop. *taleia* i el seu derivat *taleiós*. «Ens fa escriure --- un simi interior, obstinat, *taleiós*, que grata el paper, a base d'una --- vanitat premiosa», Josep Carner, 1919 (en PCoromines, O. C., 1678a12f.).

Restaria, però, que *dar-* no és ben bé el mateix que *der-*, i en particular el trasllat de l'accent *deréa* > *dèria*; allò no fóra gaire obstacle en un arabisme (i més amb vocalisme palatal en la síl·laba següent, i essent tan nombrosos els mots en *de-*); l'altre punt ja fóra més entrebancador. El joc entre *dèria* i els derivats *deriós* i *enderiar-se* (amb la possibilitat de regressions i derivacions retrògrades), la contaminació dels quasi-sinònims *cabòria*, *falòria*, *fallera*, i els trasllats accentuals de l'àrab vulgar (per més que no siguin ací les condicions normals d'això), deixen portes obertes per explicar també aquest punt. I no obstant s'imposa reconèixer per tot plegat que ací no es presenta tampoc una solució planera, una que no deixi forts escrúpols.

D'altra banda reconeguem la importància que tenen l'*endèria* mallorquina i la menorquina, i la importància de llurs aparicions assenyalades per Tallgren, Spitzer i Moll. Ara bé, mal que Spitzer no hi presti